

Sumak Kawsay

– visionen om “det goda livet”

De folk som för cirka 40 000 år sedan befolkade den amerikanska kontinenten Abya Yala utvecklade kulturer anpassade till de olika miljöer där de bodde. De utvecklade även olika kosmovisioner: livsåskådningar som förklarar världen och relationer mellan till exempel stjärnbilder, berg, vattenkällor, skogar, djur och människor. Kosmos betraktades som en helhet och människan som en del av denna. Av detta följde att människornas förhållande till varelserna i deras omgivning måste präglas av respekt och harmoni.

De europeiska kolonistörernas

invasion från och med 1492 inbar därför inte bara att Amerika tvingades in i kapitalismens globala exploateringsystem, utan även ett totalt motsatt förhållningssätt till naturen. Inkräktarna använde de monoteistiska religionernas argument att "Gud skapade människan till sin avbild" för att berättiga sin överhöghet över alla andra levande varelser, en attityd som hållit i sig genom upplysningen och modern tid, även om argumenten idag är andra. Så lades grunden till uppfattningen att naturens resurser är outtömliga, att alla tänkbara problem har tekniska lösningar samt att mänsklighetens historia

präglas av ständigt framåtskridande.

Konsumtion som mål och medel

Den här antropocentriska synen, med människan i centrum och naturens element som "resurser till människans förfogande" har sedan dess dominerat de olika västerländska utvecklingsmodellerna, inklusive försöken att skapa alternativa samhällen som de realsocialistiska experimenten i Östeuropa. Än idag förenas nyliberala länder, Kina och progressiva regeringar i Syd av tron på att evig ekonomisk tillväxt är det

huvudsakliga måttet på utveckling. Konsumtion ses som mål och mening med livet trots att det redan bevisats att denna typ av samhälle lett till att tusentals djur- och växtarter utrotats, ovärderliga miljöer förstörts och klimatförändringar som idag hotar livet på jorden.

Motstånd skapar konflikter

Ursprungsfolken i Abya Yala har under fem sekler spjärnat emot detta sätt att betrakta naturen. De har behållit delar av sina gamla synsätt och därför kallats för "hedningar", "skrockfulla" och "framstegs- och teknikfientliga". Än idag orsakar detta motstånd otaliga konflikter och konfrontationer mellan ursprungsfolk och transnationella företag, samt regeringar som vill bana vägen för de senare. Många ursprungsfolk har lyckats hålla kvar visionen om hur samhällen baserade på en harmonisk relation mellan människor och natur skulle kunna se ut. Deras värdegrund beskrivs på olika sätt av de olika folken och har många olika namn: *sumak kawsay*, *allin kawsay*, *suma qamaña*, *ñandereko*, *tekororá*, *buen vivir*... Men den gemensamma nämnaren är att de beskriver utveckling mer i kvalitativa än kvantitativa termer och att de sätter ett högt värde på en respektfull relation mellan människor och miljö.

Denna diskussion förs nu även utanför ursprungsfolksrörelsen, mellan småbrukare, afro-ättlingar, intellektuella, miljö- och kvinnoaktivister i städer, till exempel. Med sina olika perspektiv berikar alla dessa grupper definitionen av vad ett "gott liv" (innebörden av begreppet Buen Vivir) är och hur det ska kunna uppnås. Det finns även initiativ till att utöka dialogen till andra kulturer i världen med samhällsvisioner som bygger på principen av ett respektfullt förhållningssätt till naturen. Kanske kan dialogen kring "det goda livet" bli ett globalt försök att tänka om världen och dess framtid utifrån andra referensramar än de Europa-centrerade och människofixerade visioner som dominerat?

Text: Carmen Blanco Valer
Vice ordförande
Latinamerikagrupperna